

УДК (004.738:030):304] (477)
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147227>

Добровольська Вікторія Василівна
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри культурології
та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-0927-1179>
vika_dobrovolska@ukr.net

Пелецишин Андрій Миколайович
доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності
Національного університету
«Львівська Політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-5022-0410>
apele@ridne.net

ВІКІПЕДІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЯВИЩ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Метою дослідження є аналіз впливу Вікіпедії як одного з сучасних глобальних інформаційних сервісів на документування явищ соціально-культурної сфери України. **Методологія дослідження** базується на застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема порівняльний, термінологічний аналіз та аналітичний моніторинг глобальних інформаційних сервісів, зокрема інформаційних та комунікаційних процесів, що відбуваються на платформі Вікіпедії. **Наукова новизна** роботи полягає у тому, що здійснено аналіз Вікіпедії як ключового глобального інформаційного сервісу для документування соціальних та культурних процесів в Україні та світі, що надало можливість виявити окремі вразливості даного проекту до окремих загроз та суспільних колізій правового та соціально-інформаційного характеру та визначити основні фактори успіху проекту на тлі невдач ряду аналогічних проектів. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження виявлено, що ряд глобальних інформаційних сервісів є зручним середовищем репрезентації та формування відповідних документів. Виявлено, що серед документаційних сервісів ключову роль на сьогодні відіграє Вікіпедія. У роботі оцінено вплив та значення Вікіпедії на суспільні процеси в галузі культури, зокрема, і з використанням числових величин, визначено основні для України мовні розділи Вікіпедії – українська, російська, англійська та деякі інші. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку Вікіпедії у напрямку заміни традиційних форм документування суспільнозначимих культурних подій, зокрема з використанням акційного підходу до активізації процесу її наповнення у формі конкурсів, суспільних акцій тощо. Проаналізовано документаційні аспекти інформаційних матеріалів Вікіпедії: версійність, спектр реквізитів, інформаційний супровід у формі задокументованої дискусії щодо змісту. Ще одним важливим з точки зору документування аспектом є наявність окремого сховища верифікованої мультимедійної інформації, яка поширюється за окремою, ліберальною ліцензією, що дозволяє широко розповсюджувати як статті, так і ілюстрації Вікіпедії.

Ключові слова: Вікіпедія; енциклопедія; документація; онлайн-сервіс; інтернет; соціальні середовища.

Добровольская Виктория Васильевна, кандидат наук по социальным коммуникациям, доцент, доцент кафедры культурологии и информационных коммуникаций Национальной академии руководящих кадров культуры и искусства; Пелецишин Андрей Николаевич, доктор технических наук, профессор, заведующий кафедрой социальных коммуникаций и информационной деятельности Национального университета «Львовская Политехника»

Википедия как инструмент документирования явлений социально-культурной сферы

Целью исследования является анализ влияния Википедии как одного из современных глобальных информационных сервисов документирования явлений социально-культурной сферы Украины. **Методология исследования** базируется на применении общенаучных и специальных методов познания, в частности сравнительный, терминологический анализ и аналитический мониторинг глобальных информационных сервисов, в том числе информационных и коммуникационных процессов, происходящих на платформе Википедии. **Научная новизна** работы заключается в том, что осуществлен анализ Википедии как ключевого глобального информационного сервиса для документирования социальных и культурных процессов в Украине и мире, что позволило выявить отдельные уязвимости данного проекта к определенным угрозам и общественным коллизиям правового и социально-информационного характера и определить основные факторы успеха проекта на фоне неудач ряда аналогичных проектов. **Выводы.** В результате проведенного исследования выявлено, что ряд глобальных информационных сервисов является удобной средой представления и формирования соответствующих документов. Выведено, что среди документационных сервисов ключевую роль сегодня играет Википедия. В работе оценено влияние и значение Википедии на общественные процессы в области культуры, в частности, и с использованием числовых величин, определены основные для Украины языковые разделы Википедии - украинский, русский, английский и некоторые другие. Проанализированы современные тенденции развития Википедии в направлении замены традиционных форм документирования общественно-значимых культурных событий, в

частности с использованием акционного подхода к активизации процесса ее наполнения в форме конкурсов, общественных акций и тому подобное. Проанализированы документационные аспекты информационных материалов Википедии версии спектра реквизитов, информационное сопровождение в форме документированной дискуссии о содержании. Еще одним важным с точки зрения документирования аспектом является наличие отдельного хранилища верифицированной мультимедийной информации, распространяемой по отдельной, либеральной лицензией, позволяет широко распространять как статьи, так и иллюстрации Википедии.

Ключевые слова: Википедия; энциклопедия; документация; онлайн-сервис; интернет; социальная среда.

Dobrovolska Viktoriya, Doctor of Philosophy in Social communications, associate professor, associate professor of the Department of Cultural Studies and Informational Communications National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts; Peleshchysyn Andriy, D.Sc. Professor, Head of the Department of Social Communication and Information Activities, Lviv Polytechnic National University

Wikipedia as a tool of the documentation of phenomena of the social and cultural sphere

Purpose of Research. The purpose of the research is to analyse the influence of Wikipedia as one of the modern global information services on documenting the phenomena of the sociocultural sphere of Ukraine. **Methodology.** The methodology of the research is based on the application of the following general and special methods: comparative, terminological analysis and analytical monitoring of global information services. The authors pay great attention to the monitoring of the information and communication processes, which take place in the Wikipedia platform. **Scientific Novelty.** The scientific novelty of the research is to analyse Wikipedia as a key global information service of the documentation of the social and cultural processes in Ukraine and in the world. It has allowed us to identify some vulnerabilities of this project to various threats and social conflicts of the legal and socio-information nature and to define the main factors of the success of the project, comparing it with the similar ones. **Conclusions.** Thus, we have found out that a number of global information services are the convenient medium of the representation and the formation of the documents. We have defined that today Wikipedia plays a key role among the documentation services. The research gives the assessment of the Wikipedia influence on social processes in the field of culture. Using numerical values, the authors have defined the main sections of Wikipedia in Ukraine. They are Ukrainian, Russian, English and some others. The authors have analysed the contemporary trends in the development of Wikipedia in the direction of replacing the traditional forms of documenting cultural events by using of the action approach to enrich the information. There are many interactive forms such as competitions, public actions, etc. The documentary aspects of Wikipedia information materials are researched. They are versatility, a range of requisites, and information support in the form of documented discussion of the content. Another important aspect of the documentation is the availability of a separate repository of the verified multimedia information that is used by the separate, liberal license. It allows widespread distribution of both articles and illustrations of Wikipedia.

Key words: Wikipedia; encyclopaedia; documentation; online service; Internet; social environments.

Актуальність теми дослідження. Виходячи з того безсумнівного факту, що на сьогодні основним, з технічної точки зору, способом репрезентації документних матеріалів у сфері культури є їхнє розміщення в глобальній мережі Інтернет (у відповідних традиційних для цього середовища гіпертекстових та мультимедійних форматах) необхідно детальніше зупинитися на питанні основних каналів та сервісів, які забезпечують власне процеси як документування так і репрезентації документів онлайн.

Слід власне зазначити, що хоча на ранніх етапах становлення Інтернет та функціонуючий на його інфраструктурі World Wide Web (від кінця 60-х до початку 2000х) розглядалися як середовище однонаправленого поширення інформації, відповідно можна говорити лише про його репрезентативну роль. Тобто він виступав як свого роду архів матеріалів, розміщених у ньому за певною тематикою.

Проте з початку 21 століття розпочався новий етап розвитку (свого часу застосовувався термін Web 2.0) Інтернету, який відзначився зміною базової функції сервісів мережі з інформаційної на соціокомунікаційну.

На цьому етапі окрім репрезентативної функції суттєвою стала і функція власне формування документації соціокультурних процесів.

Репрезентативна функція традиційно здійснюється через сайти WWW різного масштабу – від найпростіших до найбільших світових сервісів. На відміну від неї, формування здійснюється переважно лише на провідних інтерактивних сервісах. Документування може носити:

- базовий характер фіксації культурних подій;
- колаборативне формування аналітичних, зведених, реферативних документів.

Документування першого типу переважно здійснюється в сервісах типу Twitter, Instagram, YouTube та в середовищах універсальних соціальних мереж типу Facebook. У таких сервісах користувачі розміщують звіти у різних форматах про події культурного життя, документують діяльність окремих установ тощо. Документування в таких середовищах відіграє більше комунікативну функцію – для інформування зацікавлених, отримання зворотнього зв'язку тощо. Наявним матеріалам не гарантується постійне збереження, версійність, захист від змін, верифікованість. Існує велика імовірність порушення авторських прав та іншого законодавства. Таким чином, основною функцією з точки зору документування подій є комунікативна, яка проявляється в організації оперативної взаємодії організаторів та учасників подій, цінність матеріалів як документів досягається лише у випадку перенесення їх на інші проблемно-орієнтовані платформи.

Системи другого типу покликані забезпечити більш адекватне електронне документування різних аспектів людської діяльності, зокрема в сфері культури. До систем даного класу можна віднести різного роду електронні архіви, окремі системи електронного урядування тощо. Серед систем цього типу провідне становище на сьогодні займає проєкт Wikipedia.

Метою роботи є аналіз впливу Вікіпедії як одного з сучасних глобальних інформаційних сервісів на документування явищ соціально-культурної сфери України.

Оцінка суспільного значення Вікіпедії. Вікіпедія формально подається як універсальна онлайн-енциклопедія з відкритою для всіх можливістю редагування вмісту. За рядом ознак окремі дослідники ставлять під сумнів її енциклопедичність, зокрема через відсутність таких традиційних для енциклопедій ознак, як узгоджений зміст, уніфікований стиль статей, наявність авторитетного авторства.

Проте, указані недоліки стосуються термінологічних аспектів діяльності проєкту і не зменшують значення Вікіпедії як величезного архіву реферативних документів енциклопедичного стилю, значна частина яких є відображає процеси у сфері культури. Слід зазначити, що формування наповнення Вікіпедії носить колаборативний характер, до нього формально може долучитися кожен бажаючий. Проте суттєві зміни та доповнення можуть з'являтися лише за результатами дискусій, обговорень та верифікації спільноту. У спільноті діють певні неформальні правила (окрім формальних), учасники відрізняються авторитетом та статусом.

Вікіпедія на сьогодні поділяється на окремі, практично автономні екземпляри за мовною ознакою. Зміст кожного з них може суттєво відрізнятися, аж до повністю протилежного трактування одних і тих же подій.

У випадку української Вікіпедії ми маємо справу з масивом з 800 тисяч статей, значна частина яких документує культурні явища. Окремі значущі статті фактично є самим явищем, процес формування якого є задокументованим у обговоренні статті.

Ми маємо право стверджувати значущість окремих статей Вікіпедії як культурного явища, виходячи зокрема з безсумнівного факту домінування Вікіпедії як стартової точки у процесі навігації по WWW, користувачів які зацікавлені в отриманні певної довідкової інформації. Це забезпечується рядом факторів, зокрема безумовним включенням в перші результати пошуку за відповідними пошуковими запитами провідними пошуковими системами, зокрема Google (або навіть відокремлене подання інформації від решти пошуку).

Згідно з статистичними даними, українська Вікіпедія впродовж останніх п'яти років є найпопулярнішим україномовним сайтом, обсяги аудиторії якого значно перевищують інші сайти. Популярність і суспільне значення Вікіпедії також прослідковується і в процесах соціальних комунікацій в Інтернеті, зокрема в дискусійних форумах та спільнотах часто використовуються посилання на статті Вікіпедії як певний важливий аргумент у дискусіях. Фактично, жоден інший ресурс системно в дискусіях як джерело об'єктивних даних не використовується.

Враховуючи полілінгвістичність українського суспільства, окрім української вікіпедії суттєве значення для суспільства має також російська Вікіпедія, яка значно перевищує українську за обсягами, в окремих регіонах суттєвими є польська, угорська та інші вікіпедії.

Безумовним авторитетом (особливо в наукових та освітніх колах) як джерело реферативних знань також є англomовна Вікіпедія, як найбільш повна і актуальна.

Загальні обсяги довідкової інформації, розміщеної у Вікіпедії уже впевнено перевищили усі наявні довідкові ресурси енциклопедичного типу як за окремими напрямками так і загальнотематичні. Загальне число статей української Вікіпедії наближається до 1 мільйона, число активних учасників проєкту вимірюється тисячами.

Усе це актуалізує завдання з оновлення та наповнення Вікіпедії (як української так і інших указаних) документами що відображають процеси у галузі культури. На сьогодні таку діяльність координують ряд громадських організацій (у першу чергу Фонд Вікіпедія та Вікімедія Україна). Державні та культурні організації поки що проявляють недостатній інтерес до цих процесів, що в перспективі може привести не так до сповільнення росту Вікіпедії як до деактуалізації окремих наукових та культурологічних організацій, які не вділятимуть достатньої уваги новим формам діяльності.

Акційний підхід до розвитку Вікіпедії. Слід відзначити, що останні роки спільнота Вікіпедії не лише опрацьовує інформацію про процеси у галузі культури, але і ініціює їх. Так наприклад значними явищами стали конкурси під егідою Вікімедія Україна (громадської організації, що здійснює підтримку та розвиток проєкту Вікіпедія в Україні). Повний перелік таких заходів наведено <https://ua.wikimedia.org/wiki/Конкурси> та https://ua.wikimedia.org/wiki/Конкурси_статей.

Значний суспільний резонанс та інформаційні обсяги результатів таких заходів є настільки значущими, що породжують суттєві тенденції до заміщення функцій окремих, «традиційних» суспільно-культурних організацій.

Так, наприклад, у межах конкурсу «Вікі любить пам'ятки» протягом 2012-14 років було створено і завантажено в загальнодоступну базу даних Вікісховище близько 100 тисяч нових авторських фотографій культурних пам'яток України – історичних будівель, пам'ятників тощо. Окрім безпосередньо документальної цінності окремі роботи мають і безсумнівне мистецьке значення, збільшуючи культурне надбання держави.

Аналогічно значну культурне та природоохоронне значення має конкурс «Вікі любить Землю» учасники якого фотографують пам'ятки природи і об'єкти природно-заповідного фонду і завантажують їх на Вікісховище. На актуальний час завдяки конкурсу задокументовано стан біля 2 тисяч особливих географічних місць України.

Значний потенціал у розвитку міжнародних відносин також мають окремі спеціалізовані конкурси на взірці конкурсу «Французька осінь» з написання статей французької тематики в Українській Вікіпедії та статей української тематики у Французькій Вікіпедії. Конкурс проводиться організацією «Вікімедіа Україна» спільно з аналогічною французькою організацією «Wikimédia France». Конкурси такого спрямування здатні суттєво доповнити наявні офіційні державні заходи з культурного взаємобміну України з іншими державами.

Як бачимо, соціально-інформаційна активність спільноти Вікіпедії є настільки значною, що фактично замінюють окремі напрямки діяльності держави як в сфері культури та і інших, суміжних, сферах.

Ризики та перспективи розвитку Вікіпедії в Україні. Враховуючи вплив Вікіпедії на культурно-інформаційне поле України, не можна обійти стороною той факт, що принципи формування її наповнення є частково вразливі до цілеспрямованих впливів, а держава не має ефективних інструментів захисту Вікіпедії від шкідливого втручання в її спільноту. Такі впливи здійснюються як з метою політичної та культурно-історичної пропаганди, так і з суто комерційними мотивами. Це може спричинювати погіршення якості матеріалів, деактуалізацію їхньої документаційної цінності. Для мінімізації указанного явища адміністрація Вікіпедії впроваджує інструментарії різного класу, які дозволяють підсилити контроль над новим контентом та змінами у ньому, проте, такий підхід також не позбавлений ряду ризиків, серед яких найважливішим є ризик руйнування спільноти ентузіастів, що прагнуть розвивати проект.

Окрім того, активне використання акційного підходу до появи нових матеріалів призводить до швидкого пакетного появлення нових статей, які потім з часом застарівають, втрачають свою достовірність як актуальний документ (точніше зберігають достовірність як історичний документ).

Окремою проблемою, що виникає у проекті «Вікіпедія» як в Україні так і в інших країнах, є складнощі у взаємодії з органами державної влади та значущими суспільними структурами (такими як ЗВО, наукові та бібліотечні заклади, великі комерційні структури та політичні структури). Можна виокремити два чіткі напрямки такої проблемної взаємодії:

- правові колізії щодо розміщених у Вікіпедії матеріалів;
- інформаційні колізії, породжені конфліктом інтересів.

Колізії першого типу зазвичай виникають між Вікіпедією та органами державної влади на ґрунті порушення допустимих національним законодавством норм і є більше характерні для держав тоталітарного типу (у такому випадку вони майже напевно охоплюють культурні сфери життя держави), проте і можуть мати місце і в сфері дії демократичного законодавства (наприклад, окремі матеріали щодо наркотичних речовин тощо). Окрім того, колізії даного типу інколи пов'язані з можливими порушеннями авторських прав та законодавства у сфері інтелектуальної власності.

В основі колізій другого типу лежать системні суперечності між інтересами окремих суспільно-значимих суб'єктів, що формують інформаційне поле держави. Часто такі суб'єкти розглядають Вікіпедію як зручну та ефективну площадку для інформаційно-рекламної діяльності, яка суперечить засадам Вікіпедії. Слід відзначити, що статті культурологічного та історичного змісту відносяться до одних найбільш дискусійних у Вікіпедії, їхні обговорення є площадками для інтенсивних дискусій з елементами комунікаційних конфліктів. В окремих випадках простежуються ознаки ведення цілеспрямованих інформаційних воєн.

Ситуація ускладнюється принциповою відкритістю Вікіпедії для змін усіма бажаними (з подальшою верифікацією). Очевидним варіантом, який часто реалізується у межах Вікіпедії, є ускладнення процедур внесення змін та їхньої валідації авторитетними учасниками. Проте, такий, умовно «елітарний» підхід неминує сповільнює розвиток проекту. Альтернативою є знаходження взаємовигідних форм співпраці з суспільно-значимими організаціями. Як вказує як український так і міжнародний досвід, успішною такою співпраця є в першу чергу з бібліотечними установами (враховуючи певну засадничу готовність бібліотек та бібліотекарів до підготовки об'єктивних, документально підтверджених матеріалів) та науково-освітніми закладами (за умови знаходження компромісів щодо системи мотивації та вимог до документального підтвердження матеріалів).

Слід зазначити, що масштаб, цілісність і вмотивованість команди ентузіастів, що забезпечують актуалізацію і розвиток Вікіпедії і є її ключовим фактором успіху. Адже аналогічні і супутні проекти, навколо яких не утворилася або розпалася спільнота редакторів, або не розвиваються або просто припинили існування (як провідний коліс Інтернет-каталог Open Directory Project).

Документаційні аспекти матеріалів Вікіпедії. Важливим аспектом, що дозволяє трактувати матеріали Вікіпедії як документ, є:

- наявність додаткових реквізитів
- версійність статей;
- документованість процесів формування статей.

Наявність додаткових реквізитів статтей Вікіпедії дозволяє документувати хронологічні аспекти, аспекти авторства, загальну структуру та тип статті, наявність додаткових посилань та ресурсів. Це наближує статтю Вікіпедії до традиційного документа аналітичного типу.

Версійність статтей дозволяє відстежити зміни, що вносилися в хронологічному порядку в статтю, і, що важливіше, адресувати (і, відповідно, посилатися) не на актуальну, а на фіксовану в часі версію статті. На жаль, цю, вкрай важливу, особливість Вікіпедії на практиці використовують вкрай рідко, хоча стосовно культурних подій вона є вкрай значима, адже дозволяє усунути ефект «забування» події, набираючи тим самим повноцінних документних характеристик.

Для поглибленого аналізу статті в її хронологічному та змістовному аспектах існує публічно доступне обговорення статті. На практиці, для суспільно-значимих статтей усі суттєві зміни проходять обговорення на суміжній до статті сторінці «Обговорення». Таким чином, зміст статті як документа володіє не лише формальними характеристиками, такими як автор, що вніс зміни, але й додатковим інформаційним супроводом – наявність консенсусу по змінах, аргументи на користь чи заперечення змін тощо.

Це одним важливим з точки зору документування аспектом є наявність окремого сховища верифікованої мультимедійної інформації – Вікісховища commons.wikimedia.org. На відміну від самої Вікіпедії Вікісховище не має мовно-національного поділу, а є єдиним ресурсом. На сьогодні в Вікісховищі зберігається понад 50 мільйонів зображень та інших мультимедійних файлів (аудіо, відео).

За своїми обсягами вказані сховища значно поступається ряду провідних мультимедійних сервісів, таких як YouTube та Instagram. Проте, цінність сховища є високою завдяки тому, що матеріали з нього можуть вільно використовуватися та поширюватися за умови дотримання достатньо ліберальної ліцензії Вікіпедії, у тому числі в пакетному режимі. Це зокрема, знижує ризики втрати накопиченої інформації, характерне для таких сервісів. Адже нещодавні приклади закриття проєктів Panoramio (база даних фотографій географічних локацій) та Knoll (онлайн-енциклопедія від Google) свідчать про ненульову імовірність таких сценаріїв навіть для проєктів найвищого класу.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що здійснено аналіз Вікіпедії як ключового глобально-інформаційного сервісу для документування соціальних та культурних процесів в Україні та світі, що надало можливість виявити окремі вразливості даного проєкту до окремих загроз та суспільних колізій правового та соціально-інформаційного характеру та визначити основні фактори успіху проєкту на тлі невдач ряду аналогічних проєктів.

Висновки. Таким чином, ми можемо стверджувати, що Вікіпедія з супутніми проєктами є водночас і системою накопичення реферативної бази даних про документи культурного значення і величезною збіркою нових документів довідково-аналітичного характеру, які автономно формують суттєву частину документального забезпечення культурного поля держави.

Література

1. Пелешишин А. М. Аналіз комунікативної взаємодії учасників спільнот веб-форумів / А. М. Пелешишин, О. Ю. Тимовчак-Максимець // Східно-Європейський журнал передових технологій. – Харків, 2010. – № 6/8 (48). – С. 44-49.
2. Пелешишин А. М. Визначення рекомендацій щодо інформаційного впливу на структуру віртуальної спільноти / А. М. Пелешишин, Р. О. Корж, Р. В. Гумінський // Безпека інформації: наук.-практ. журнал. – Київ, 2014. – № 3 (20). – С. 264 – 273.
3. Пелешишин А. М. Загрози інформаційної безпеки держави в соціальних мережах / А. М. Пелешишин, Р. В. Гумінський // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України: науково-технічний журнал. – Харків, 2013. – 2(11). – С.192 – 199.
4. Пелешишин А.М. Формування суспільного авторитету ВНЗ через онлайн-енциклопедію Вікіпедія. / А.М. Пелешишин, Ю.Й. Пероганич // Комп'ютерні науки та інформаційні технології: Матеріали 4-ї Міжнародної науково-технічної конференції CSIT-2009. – Львів: Видавництво ПП «Вежа і Ко», 2009, – С. 31-33.
5. Форкун Ю.В. Методика оцінки діяльності розробників інформаційно-довідкового забезпечення суспільних комунікаційних систем/ Ю.В.Форкун// Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2012. – Т. 4, №6/4. – с. 45-46
6. Форкун Ю.В. Сучасні підходи технології розроблення та формування інформаційно-довідкового забезпечення суспільних комунікаційних систем / Ю.В. Форкун, А.М. Пелешишин // Східно-Європейський журнал передових технологій, 2012. – №2/2(56). – С. 3-12
7. Aibar, E., Lladós-Masllorens, J., Meseguer-Artola, A., Minguillón, J., & Lerga, M. (2015). Wikipedia at university: what faculty think and do about it. *The Electronic Library*, 33(4), 668–683.
8. Delanty G. Ideologies of the Knowledge Society and the Cultural Contradictions of Higher Education / G. Delanty // Policy Futures in Education. – 2003. – Vol. 1. No. 1. – pp. 71–82.
9. Evenstein Sigalov, S., Nachmias, R. Wikipedia as a platform for impactful learning: A new course model in higher education *Education and Information Technologies* (2017) 22: 2959. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9564-z>
10. Howard T. Design to Thrive: Creating Social Networks and Online Communities that Last / T. Howard; 1st Edition. – Elsevier, 2015. – 225 p.

References

1. Peleshchyshyn, A.M. & Tymovchak-Maksymets, O.Yu. (2010) Analysis of communicative interaction of community Web forums. *Skhidno-levropeyskyi zhurnal peredovykh technology*, 6/8, 44-49 [in Ukrainian].
2. Peleshchyshyn, A.M. & Korzh, R.O. & Guminskyi, R.V. (2014) Definition of recommendations for informational impact on the structure of the virtual community. *Bezpeka informatsii: Scientific and Practical magazine*, 3, 264-273 [in Ukrainian].
3. Peleshchyshyn, A.M. & Guminskyi, R.V. (2013) The threats of state information security in social networks. *Nauka i tekhnika Povitryanych syl Zbroynych Syl Ukrainy: Scientific and Technical magazine*, 2(11), 192-199 [in Ukrainian].
4. Peleshchyshyn, A.M. & Peroganych, Yu.Y. (2009) Formation of public authority of universities through the online encyclopedia Wikipedia. *Computer Science and Information Technology: Proceedings of the 4th International Scientific and Technical Conference CSIT-2009* (pp. 31-33) Lviv: PP «Vezha i Ko» [in Ukrainian].
5. Forkun, Yu.V. (2012) Methodology for evaluating the activities of developers of information and reference support for public communication systems. *Technologichnyi audyt ta rezervy vyrobnytstva*. (Vol. 4), 6/4, 45-46 [in Ukrainian].
6. Forkun, Yu.V. & Peleshchyshyn, A.M. (2012) Modern approaches to technology development and formation of information support for public communication systems. *Skhidno-levropeyskyi zhurnal peredovykh technology*, 2/2(56), 3-12 [in Ukrainian].
7. Aibar, E. & Lladós-Masllorens, J. & Meseguer-Artola, A. & Minguillón, J. & Lerga, M. (2015). Wikipedia at university: what faculty think and do about it. *The Electronic Library*, 33(4), 668–683.
8. Delanty, G. (2003) Ideologies of the Knowledge Society and the Cultural Contradictions of Higher Education . *Policy Futures in Education*. (Vol. 1.), 1, (pp. 71–82).
9. Evenstein Sigalov, S. & Nachmias, R. (2017) Wikipedia as a platform for impactful learning: A new course model in higher education *Education and Information Technologies* 22: 2959. <https://doi.org/10.1007/s10639-016-9564-z>
10. Howard, T. (2015) *Design to Thrive: Creating Social Networks and Online Communities that Last*; 1st Edition. Elsevier, 225

Стаття надійшла до редакції 19.06.2018 р.

УДК 008:379.8

DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2018.147229>

Petrova Iryna

D.Sc. in Cultural studies,
Professor of Event Management
and Leisure Industry Department,
Kyiv National University of Culture and Arts
ORCID 0000-0002-8146-9200
petrovaiw@gmail.com

**PECULIARITIES OF FORMATION OF THE LEISURE ACTIVITY SPHERE
IN UKRAINE OF THE 20-30IES OF THE XX CENTURY**

The purpose of the research lies in the justification of peculiarities and tendencies of development of leisure field in Ukraine of the 1920-1930ies of the XXth century. **The methodology** of the study lies in applying of methods of analysis, synthesis, and generalization and using of terminological, historical and culturally approaches that allowed to reveal and justify the peculiarities of forming of leisure in the 1920-1930ies of the XXth century. **The scientific novelty** lies in that at the first time in the domestic study of culture it was made an effort to classify the directions of leisure activity of this period and present the ways of forming of "Soviet" model of leisure. It was analyzed the political and educational, cultural, antireligious, scientific, methodical and creative directions of leisure activity, characterized the principles, forms, and functions of leisure activity in determined years. **Conclusions.** It was proved that infrastructure of leisure in the 1920-1930ies of the XXth century comprises different kind of establishments: clubs, national houses, reading-houses, cultural and educational groups, houses and palaces of culture that became free for charge and available. The mass events with ideological, political and educational character are directed on all kind of population. For achieving the tasks defined by the Soviet government, it was organized systematic training of staff for culture and leisure establishments, and new forms and methods of work enriched leisure activity.

Key words: leisure; policy; political and educational forms; Soviet Ukraine; ideology; clubs.

Петрова Ірина Владиславівна, доктор культурології, професор, професор кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля Київського національного університету культури і мистецтв

Особливості формування сфери дозвілля в Україні 20-30-х років ХХ ст.

Метою дослідження є обґрунтування особливостей і тенденцій розвитку сфери дозвілля в Україні у 20-30-ті рр. ХХ ст. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні методів синтезу, аналізу, узагальнення, а також у використанні термінологічного, історичного та культурологічного підходів, що дозволило виявити та обґрунтувати особливості формування дозвілля у 20-30 рр. ХХ ст. **Наукова новизна** полягає у тому, що у вітчизняній культурології вперше здійснено спробу класифікувати напрями дозвіллевої діяльності цього періоду й показати шляхи формування "радянської" моделі дозвілля. Проаналізовано політико-просвітній, культурний, антирелігій-